

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 111/09-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. marca 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. I. R., B., zastúpeného advokátom JUDr. Ľ. H., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 186/2008 z 20. augusta 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. I. R. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. novembra 2008 doručená sťažnosť Ing. I. R., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 186/2008 z 20. augusta 2008.

Zo sťažnosti je zrejmá nespokojnosť sťažovateľa s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 186/2008 z 20. augusta 2008, ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 235/06 zo 17. apríla 2008, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 13 C 87/96 z 31. marca 2004, ktorým okresný súd zamietol žalobu sťažovateľa „o určenie, že služobný pomer trvá s rozšírením o náhradu služobného príjmu“.

Nespokojnosť sťažovateľa s napadnutým uznesením najvyššieho súdu spočíva v jeho tvrdení, že konanie a rozhodovanie o jeho žalobe nebolo v právomoci súdov, a preto mal najvyšší súd ako všeobecný súd poslednej inštancie konajúci v predmetnej veci konanie o žalobe sťažovateľa zastaviť a vec postúpiť na vybavenie príslušnému orgánu, ktorým bol podľa sťažovateľa v danom prípade minister obrany Slovenskej republiky. Sťažovateľ uvádza, že na nedostatok právomoci súdov vo veci konať a rozhodnúť mal najvyšší súd v dovolacom konaní prihliadať ex offo ako na procesnú vadu podľa § 237 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti okrem iného uviedol: *„Vzájomné vzťahy účastníkov služobného pomeru sa vyznačujú, že jeden účastník vystupuje voči druhému ako nositeľ verejnej zvrchovanej moci a tým ako silnejší subjekt, ktorý druhému subjektu môže jednostranne zakladať jeho práva. To sa prejavuje predovšetkým v právnej úprave vojenskej disciplíny, možnosti ukladania disciplinárnych odmien a trestov, úprave služobného voľna, nárokoch na dovolenku a taktiež zvláštnymi spôsobmi skončenia služobného pomeru. Na verejnoprávnej povahe tohoto právneho vzťahu pritom nemohol nič zmeniť ani spôsob, akým sa sťažovateľ procesne domáhal svojho nároku, pretože určovacia žaloba v zmysle ustanovenia § 80 písm. c) O. s. p. je prípustným právnym nástrojom len pri uplatňovaní nárokov z právnych vzťahov vymenovaných v ustanovení § 7 ods. 1 O. s. p., pre ktoré je charakteristická rovnosť účastníkov. ...*

Z uvedeného vyplýva, že zákon právomoc k prejednaniu a rozhodnutiu o danej veci (týkajúcej sa služobného pomeru účastníkov) nezveril súdu v rámci občianskeho konania sporového ani v zmysle ustanovení § 7 ods. 2, 3 O. s. p.

Existenciu právomoci súdov na konanie a rozhodnutie vo veci skúmajú súdy v každom štádiu konania (§ 103 O. s. p.). Občiansky súdny poriadok dbá na to, aby konanie mohlo prebehnúť a súd mohol vydať rozhodnutie. Nedostatok právomoci súdu (§ 7 a § 8 O. s. p.) sa považuje za neodstrániteľnú procesnú podmienku konania, ktorá má ten dôsledok, že súd nemôže vydať rozhodnutie vo veci samej. V prípade absencie právomoci musí súd konanie zastaviť a vec postúpiť príslušnému orgánu na konanie a rozhodnutie (§ 104 ods. 1 O. s. p.). Rozhodnutie vo veci, v ktorej súd nemal právomoc vo veci konať, má za následok tzv. zmätočnosť rozhodnutia a v konečnom dôsledku jeho nulitu.

Z uvedeného vyplýva, že zákon právomoc na prejednanie a rozhodnutie o danej veci (týkajúcu sa služobného pomeru sťažovateľa) nezveruje súdu v rámci občianskeho súdneho konania sporového ani podľa ustanovenia § 7 ods. 2 O. s. p. ...

V zmysle uvedeného je preto tvrdenie dovolacieho súdu, že nezistil existenciu žiadnej vady vyplývajúcej z § 237 písm. a) O. s. p. neopodstatnené a teda nesprávne.

Dovolací súd za daných podmienok bol povinný rozhodnúť uznesením o zrušení rozhodnutia odvolacieho súdu a súdu prvého stupňa z dôvodu procesnej vady uvedenej v § 237 písm. a) O. s. p. (rozhodlo sa vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov). Dovolací súd bol povinný rozhodnúť svojím uznesením tiež o zastavení konania vo veci, ako aj o postúpení veci tomu orgánu, do ktorého právomoci patrí, teda ministrovi obrany Slovenskej republiky (§ 5 ods. 2 písm. a), § 6 ods. 2 písm. a) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov).

Z uvedeného je zrejmé, že všeobecné súdy a dovolací súd postupovali v danej veci v rozpore so zákonom, ak napriek nedostatku právomoci konali a vo veci rozhodli, čím porušili ústavou zaručené právo sťažovateľa...“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo Ing. I. R. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. augusta 2008 sp. zn. 4 Cdo 186/2008 porušené bolo.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. augusta 2008, sp. zn. 4 Cdo 186/2008, zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi Ing. I. R. trový právneho zastúpenia vo výške 7.938,- Sk do dvoch mesiacov od doručenia tohoto nálezu na účet advokáta JUDr. E. H.,... B. ...“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstata námietok sťažovateľa spočíva v jeho tvrdeniach, že najvyšší súd ako všeobecný súd konajúci vo veci jeho žaloby „o určenie, že služobný pomer trvá s rozšírením o náhradu služobného príjmu“, v poslednom stupni nezastavil ex offio toto konanie z dôvodu zistenia procesnej vady podľa § 237 písm. a) OSP a nepostúpil vec na

vybavenie príslušnému orgánu, ale aj napriek sťažovateľom tvrdenému nedostatku právomoci súdov v danej veci konať konanie o jeho žalobe nezastavil, ba dokonca v napadnutom uznesení konštatoval, že nezistil žiadne nedostatky v zmysle § 237 OSP.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 44/08).

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu najmä vyplýva:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) skúmal predovšetkým prípustnosť dovolania a dospel k záveru, že smeruje proti takému rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto ho treba odmietnuť.“

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 238 O. s. p.

Prípustnosť dovolania v predmetnej veci podľa § 238 O. s. p. neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ani o rozsudok, v ktorom by sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci, pretože dovolací súd svoj právny názor na otázku opodstatnenosti uplatnených nárokov v tejto veci doteraz nezaujal. Rovnako nejde o potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Dovolací súd preskúmal prípustnosť dovolania aj z hľadísk uvedených v § 237 O. s. p., pričom nezistil existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákone ustanovení.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu podľa § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. v spojení s § 243b ods. 4 O. s. p. ako neprípustné odmietol.“

Podľa § 96 ods. 1 OSP navrhovateľ môže vziať za konania späť návrh na jeho začatie, a to sčasti alebo celkom. Ak je návrh vzatý späť celkom, súd konanie zastaví. Ak je návrh vzatý späť sčasti, súd konanie v tejto časti zastaví.

Z uvedeného je zrejmé, že právo disponovať s návrhom na začatie konania má aj v priebehu konania samotný navrhovateľ (v sporovom konaní žalobca), t. j. navrhovateľ môže kedykoľvek svoj návrh vziať späť v časti alebo celkom.

V danom prípade bol žalobcom priamo sťažovateľ, ktorý sám adresoval žalobu priamo všeobecnému súdu, pričom v prípade, ak sa sťažovateľ neskôr domnieval, že predmet jeho žaloby nepatrí do právomoci všeobecných súdov, mal možnosť kedykoľvek vziať svoju žalobu späť, pričom súd by následne konanie o nej zastavil. Sťažovateľ však toto svoje právo nevyužil po celý čas od podania žaloby 5. marca 1996 do 20. augusta 2008, keď v jeho veci rozhodol napadnutým uznesením najvyšší súd.

Ústavný súd síce zohľadňuje, že sťažovateľ, ktorý nemá právnické vzdelanie, nebol v konaní pred okresným súdom, ako ani v konaní pred krajským súdom zastúpený advokátom, takže mu ním tvrdené skutočnosti o nedostatku právomoci súdov konať vo veci jeho žaloby nemuseli byť známe, avšak súčasne poukazuje na skutočnosť, že predmetnú pochybnosť v otázke právomoci súdov vec prejednať a rozhodnúť (nedostatok podmienky konania) vyjadril už v konaní pred okresným súdom žalovaný, tak ako to vyplýva aj z odôvodnenia rozsudku okresného súdu sp. zn. 13 C 87/96 z 31. marca 2004 (pozri str. 2), pričom s touto námietkou žalovaného sa okresný súd v označenom rozsudku aj riadne vysporiadal (pozri str. 5). Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľ mohol o tejto skutočnosti dozvedieť najneskôr pri doručení označeného rozsudku okresného súdu, proti ktorému sa dokonca aj odvolal, avšak posúdenie, resp. spôsob posúdenia otázky právomoci súdu na konanie a rozhodnutie vo veci sťažovateľ v odvolaní proti rozsudku okresného súdu nenamietal ani nespochybnil. Navyše, sťažovateľ ani následne po rozhodnutí krajského súdu

o jeho odvolaní, už v zastúpení právnym zástupcom, túto skutočnosť o absencii právomoci súdov vo veci konať nenamietal ani v poradí prvom dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 73/2006, ba dokonca ani v poradí druhom dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 186/2008.

Aj napriek tomu, že sťažovateľ v zastúpení právnym zástupcom nespochybnil ani nenamietal nedostatok právomoci súdov konať a rozhodnúť v danej veci, a to ani v jednom z uvedených dovolacích konaní, najvyšší súd sa v oboch označených dovolacích konaniach ex offio zaoberal skúmaním dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 237 OSP. V sťažovateľom napádanom dovolacom konaní o tejto skutočnosti svedčí konštatovanie najvyššieho súdu, že takéto podmienky prípustnosti dovolania podľa § 237 OSP nezistil, pričom sťažovateľ v sťažnosti podanej ústavnému súdu napáda, resp. polemizuje iba s týmto hodnotiacim záverom najvyššieho súdu, avšak v tomto smere nenamieta nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

Ústavný súd nie je oprávnený, resp. do jeho právomocí nepatrí nahrádzať činnosť všeobecných súdov (napr. v danom prípade preskúmať podmienky prípustnosti dovolania podľa § 237 OSP namiesto najvyššieho súdu), pretože z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02), ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, ale úlohou ústavného súdu je skúmať skutkové a právne závery všeobecného súdu iba vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý im predchádzal.

Uvedené závery boli podkladom na rozhodnutie ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľa už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia, a rozhodnutie o zrušení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a o priznaní úhrady trov konania je podmienené vyslovením porušenia práv alebo slobôd sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), nepripadalo už do úvahy rozhodovať o tejto časti sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. marca 2009